

Żaneta Nalewajk-Turecka

(Uniwersytet Warszawski)

Tomasz Wiśniewski

(Uniwersytet Gdański)

Interkulturowość – wielokulturowość – zderzenie kultur?

W prezentowanym numerze czasopisma zastanawiamy się nad koncepcją interkulturowości i jej współczesnymi literackimi reprezentacjami rozpatrywanymi w odniesieniu do takich pojęć jak wielokulturowość i zderzenie kultur. To pierwsze wiąże się z dążeniem do likwidacji (która najczęściej okazuje się pozorna) antagonizmów istniejących w obrębie wielokulturowego społeczeństwa, drugie zakłada istnienie silnych konfliktów między kulturami, podczas gdy koncepcja interkulturowości (zob. prace Boltena) wyrasta z dążenia do autentycznego poznawania tego, co inne oraz do nawiązania żywego dialogu międzykulturowego. Zjawiska te znajdują wyraźny oddźwięk zarówno w literaturze polskiej ubiegłego stulecia (na przykład w tekstach Włodzimierza Pawluczuka czy Jana Józefa Szczepańskiego), jak i w literaturach innych kręgów językowych i kulturowych (na przykład w utworach Zadie Smith, Johna Maxwella Coetzee'ego, Doris Lessing, Mardżane Satrapi, Charyl Churchill, Samuela Becketta, Davida Jonesa, Jackie Kay, Tina Villanueva, Glorii Anzaldúi i Margarity Coty-Cárdenas czy Ruth Klüger i Hansa-Jürgena Massaquoia).

Autorów tego wydania „Tekstualiów” interesują zwłaszcza sposoby rozumienia zagadnienia interkulturowości oraz jego tekstowe realizacje (Jean Ward, Grzegorz Welizarowicz, Monika Szuba, Barbara Fride, Agnieszka Więckiewicz). Zastanawiają się oni także nad tym, jak funkcjonuje ona w sztukach innych niż literatura – w teatrze (Patrice Pavis, Tomasz Wiśniewski, Żaneta Nalewajk, Aleksandra Wachacz), w praktykach performerskich (Grzegorz Welizarowicz) w komiksie i/lub w filmie (Magdalena Dorobińska, Katarzyna Ojrzyńska) oraz jak pisarze, artyści, reżyserzy sygnalizują ją w swoich dziełach od

strony formalnej. W prezentowanych w tym wydaniu „Tekstualiów” artykułach pada również pytanie, w jakich warunkach historycznych interkulturowość okazuje się jedynie „pobożnym życzeniem”, stanem postulowanym. Twórcy numeru problematyzują w ten sposób sytuację, w której dochodzi do zderzenia kultur, wskazują na konsekwencje tego zjawiska zarówno dla kształtu codzienności doświadczanej przez członków określonej społeczności, jak i dla formowania się tożsamości nie tylko zbiorowej, lecz także jednostkowej. Autorzy podejmują ponadto namysł nad taką kategorią literaturoznawczo-antropologiczną jak bohater liminalny (Adrianna Jakóbczyk), rozważają też, czy interakcja kultury sprawnych z kulturą niepełnosprawnych może być opisywana w kategoriach interkulturowości (Katarzyna Ojrzyńska).

W refleksji autorów silnie wyeksponowana została również kategoria pogranicza ujmowanego w sensie narodowym i/lub kulturowym na przykład: polsko-białoruskiego, polsko-rosyjskiego, polsko-niemieckiego czy meksykańsko-amerykańskiego oraz pogranicza rozumianego religijnie: (katolicko-prawosławnego czy anglikańsko-katolickiego). W polu uwagi pojawiło się także zagadnienie tożsamości hybrydycznej (szkocko-afro-karaibskiej, afrożydowskiej czy afroniemieckiej).

Włączone do numeru artykuły poświęcone interkulturowości w wydaniu teatralnym znajdują swoje dopełnienie w rozmowach: z Piotrem Tomaszukiem, twórcą Teatru Wierszalin, oraz z Ivanem Perezem – o współtworzeniu z Grzegorzem Bralem *Wyspy* Teatru Pieśń Kozła.

Zapraszamy Państwa również do lektury tekstów literackich: wierszy Piotra Mitznera, prozy Rafała Lewczuka, sylwy Leszka Szarugi oraz przekładów: tekstu Iwan Carewicz w Paryżu Dmitrija Fiłosofowa, utworów poetyckich Bolesława Leśmiana na języki angielski, ukraiński, marathi i hindi, a także fragmentu powieści Marcela Prousta *W poszukiwaniu straconego czasu*. Zachęcamy też do zapoznania się z innymi materiałami włączonymi do tego wydania „Tekstualiów”.